

FENOMEN KOJI UZBUĐUJE -TELEPATIJA

slobodan petrović

Telepatija je osnovna i centralna pojava u čitavoj nauci o vančulnim osećajima, jer se na nju mogu svesti i njome objašnjavati mnogi drugi fenomeni.

Termin »telepatija« nastao je od grčkih reči »tele« — daljina i »patos« — osećanje. Telepatija bi bila, bukvalno, prenošenje misli i osećanja na daljinu u smislu da jedno lice direktno bez ikakvih posrednika utiče na drugu ličnost. To je kao neka vrsta duševne »bežične telegrafije«.

Izraz, reč, termin telepatije uveo je 1882. godine engleski istraživač Majers († 1903), jedan od osnivača britanskog Društva za psihika istraživanja. Međutim, pojava telepatije odranije je poznata i zapisana u Bibliji. Piše da su optuženi savetnici sirijskog kraljevskog saveta da odaju tajnu Izraelu. — Ne, odgovoreno je, nego izraelski prorok Eliša samo »čuje« naše razgovore. (Druga knjiga o carevima, gl. 6, 11-12).

Godine 1893. pomenuto londonsko društvo formiralo je komisiju da ispita stvarnost telepatije. Izašla je knjiga *Fantazija života* s nekoliko stotina autentičnih primera telepatiskih pojava.

RAZLIČITI OBLICI

Ako pošiljalac, odašiljač, ili, kako se još zove — »agent«, svesno usmerava neki sadržaj svojih misli, na primer, koncentriše se na određenu boju, figuru, kartu za igranje, crtež i slično, dakle, na neki znak ili simbol, njega će primalac ili »percipijent« da »uhvati«, pročita i predstavi sebi. Ovo nazivamo *eksperimentalna telepatija*.

Američki književnik Apton Simkler (1878-1968.) u knjizi *Misleni radio* opisao je eksperimente s telepatiskim prenosom nacrtanih likova, koje je radio sa svojom suprugom Krejg, od 1928. do 1930. godine. On je sedeo u radnoj sobi i koncentrisao se na razne likove, a njegova supruga, u drugoj sobi pokušavala je da primi i predstavi sebi te likove. Puni pogoci javili su se u 23%, delimični u 53%, a promašaji u 24% slučajeva.

Ovakvo komuniciranje između pojedinih ličnosti veoma je staro, pominje se još u lama, prastarih tibetanskih sveštenika, koji su se služili telepatijom i učili je kao svaku drugu nauku. Početak je u usmeravanju duha, u koncentraciji svesti na određenu pojavu. Učitelj i učenik se u početku nalaze u istoj odaji i misle na isti predmet. Porede svoj razmišljanja. Zatim učitelj misli, a uče-

nik »čita« misao i opet je upoređuju. Zatim se sve više odmiču, udaljavaju se iz prostora, povećavaju rastojanje između sebe.

Mogućnost prenošenja telepatiskog signala proučavao je još francuski naučnik Kamij Flamaron (1842-1925) i skupio i proverio preko hiljadu slučajeva. Njihovo postojanje dokazuje i savremeni bugarski naučnik dr Georgije Lozanov. On je u časopisu *Nauka i tehnika za mladež* opisao ogled s pet karata u boji, koje prikazuju: kristal, drvo, ribu, pticu i čoveka. Utvrđeno je da ovakve karte više odgovaraju umetničkim prirodama, dok realniji ljudi više vole geometrijske figure. Dakle, percipijent mora da se koncentriše u pravcu agenta, »isključiti« sve misli koje nadolaze, »zaboravi« na spoljašnje draži i da se nađe u stanju sličnom trenutku koji prethodi spavanju. Znači, opuštenost i usmerenost na predstavu koje se pojavljuju. To je stanje takozvane *pasivne koncentracije*. Međutim, često jaka duhovna koncentracija i intenzivno naprezanje volje mogu da smanje telepatijske mogućnosti agenta ili percipijenta.

Šta je to *spontana telepatija*? Evo primera: dete nastrada u saobraćajnoj nesreći i to njegova majka može da »oseti« bez obzira na udaljenost od mesta događaja. Sličan je slučaj i kada se iznenada setimo neke osobe, a ona nas ubrzo poseti, ili nam piše, ili nam se javi telefonom. Znači da je dete, možda, pozvalo majku upomoć, a naš prijatelj mislio na nas, pripremajući se da nam se javi, pa su te intenzivne misli primljene u vidu nekog znaka koji je vezan za određenu ličnost.

Lenjingradski profesor univerziteta dr Leonid Leonidovič Vasiljev, u knjizi *Sugestija na rastojanju* (1962) navodi primer povodom smrti 15-godišnje gimnazijalke Nadežde Nevadovske iz Lenjingrada. Godine 1918, u 8 časova ujutru, 17. decembra u Moskvi, njen drug Borja Šaber, ležeći u krevetu, »video« je svetlu figuru devojke i u njoj prepoznao Nađu. Čuo je i neke reči od kojih je razumeo samo poslednju — »pepeo«. Nedelju dana kasnije primio je pismo od Nađine majke u kojem mu saopštava da je njena ćerka umrla 17. decembra u 8 časova. Poslednje reči su bile: »Borja, nema praha, nema pepela«.

I u nas se često govorilo i pisalo o slučajevima kada se umiruća osoba s velike daljine »javila« svojim rođacima i prijateljima. Dr Radovan Kazimirovič, u knjizi *Tajanstvene pojave u našem narodu* (1940), navodi, između ostalih, i slučaj s pogibijom artiljerijskog kapetana Živojina Zavišća, čije ime i danas nosi jedna beogradska ulica. Njegova sestra Nadežda učiteljica, udata Kostić, živela je u Ubu kada je u zoru, 8. septembra 1914. godine, »ugledala« tužno lice svoga brata koji je, prema kasnijem izveštaju, u to vreme izdahnuo. Interesantan je i slučaj pukovnika Čedomira Popovića, nosioca Karadordve zvezde s mačevima. On je »video« 14. decembra 1914. godine pogibiju svoga brata Mirkna profesora Uzičke gimnazije, koji je pao na drugom frontu.

Mnogi psihijatri su primetili česte slučajeve *telepatiskih snova*. Jedan hirurug zbog zubobolje nije celu noć spavao, pa je pri tom mislio na svoju nedovršenu studiju o raku želuca. Kad je sutradan otišao susedu zubaru, ovaj mu je rekao da ga je noćas sanjao. Zubar je bolovao od karcinoma, a hirurug je trebao da ga operiše. Ovaj primer je dovoljan da pokaže postojanje telepatijske veze između pacijenta i lekara, što ukazuje i na povoljnu mogućnost u psihoterapiji, ali i za korišćenje telepatije u dijagnosticanju.

ŠTA SE, ZAPRAVO EMITUJE?

Hans Bender iz Frajburga, direktor Instituta za granične oblasti psihologije, sarađivao je s fizičanicima iz Plankinstituta i pokušavao da otkrije šta se to, zapravo, prenosi. On smatra da se telepatiski prenose ose-

ćanja-uzbuđenja. Jednom je eksperimentisao sa svojom suprugom. U jednoj sobi on je posmatrao slova, a ona se u drugoj koncentrisala i redala po stolu ista slova, pa umesto da složi reč »alt«, ona je složila »Jung«, jer je njen muž uzbuđeno mislio na posetu čuvenog Karla Gustava Junga, ali to nije pričao supruzi.

Rus Volf Grigorijevič Mesin, objasnio je kako »čita« misli dok traži sakrivenu stvar. Njegovi mišići podrhtavaju, grče se i zapravo oni »čitaju« ono što se dešava u osobe koja je sakrila predmet pod uslovom da je razmak od deset metara). U stvari, veliko uzbuđenje se prenosi kao signal pošiljaoca koji prima percipijent.

Mnogi prirodnjaci navodili su slučajeve *telepatije u životinja*, od najsićušnijih insekata, mravi i pčele, pa do najkrupnijih — lavovi i slonovi. U svome delu *Život životinja*, Alfred Brem je opisao mnoge slučajeve kada životinje i ptice izvode na istom mestu određeni manevar, da bi izbegle neku opasnost. Jelen na straži upućuje »misaoni« signal celom stadu, kada se približi opasnost.

Najpoznatija ličnost u Sovjetskom savezu, koja se bavila problemom telepatije u životinja, bio je Moskovljanin V. L. Durov, direktor Laboratorije za psihologiju životinja. Durov je bio ponati dreser pasa i svoj metod opisao je u knjizi *Uveštavanje životinja*. On bi prvo stvorio čvrstu emocionalnu vezu s psom, zatim bi napravio »kontakt« s njim, uzimajući njegovu glavu u svoje ruke i gledajući ga nepromenljivo u oči. Posle izvesnog vremena počinjao je ogled: pas je radio ono što mu je Durov mislono zapovedao služeći se telepatiskim signalima. Na primer, pas je dobio telepatiski naređenje da u drugoj prostoriji pronađe i donese određeni predmet koji ranije nije video, a Durov ga nije imao u rukama. Bio je to telefonski imenik.

Posle Durovljeve smrti, 1934. godine, ogledi su nastavljeni 1942. godine na Veterinarskom institutu u Hankovu. Navikli su, na primer, jednu kuju da joj povremeno oduzima štenad. Ali su jednom prilikom u drugoj, malo udaljenoj prostoriji, nanosili bol kućici. Kuja je u tom trenutku postajala nemirna, lalala je i okretala glavu u pravcu gde su se nalazili mladi. Kako je to moguće? Jedino telepatiskom vezom koja je podstaknuta emocionalnom privrženosti.

JOŠ NEKE ČINJENICE

Forme kojima se prenose telepatiski signali veoma su raznovrsne. Pogledaćemo još nekoliko primera.

U podne, 16. septembra 1920. godine u Njujorku, u Brodstritu, eksplodirala je paklena mašina, ubila trideset građana i nekoliko stotina ranila. Vinovnici ove nesreće nikad nisu otkriveni, ali se u istrazi saznalo da je izvesni četrdesetogodišnjak, Edi Fišer, nekoliko dana pre nesreće dopisnicama upozorio svoje prijatelje da se 15. i 16. septembra ne približavaju određenoj ulici, jer će »anarhisti baciti u vazduh čitav bulevar«. Ovaj slučaj američki psiholog dr Džon Vilson objašnjava pretpostavkom da je Fišer telepatiski »uhvatio« misao atentatora u vreme dok su razmišljali o akciji.

Godine 1962, pri medicinskom centru osnovana je u Njujorku Laboratorija za snove. Rezultate eksperimenata telepatiskog uticaja na snove, koji su vršeni u laboratoriji, izneo je dr Stenli Knipner, profesor pedagoške psihologije, na XX međunarodnom kongresu psihologa održanom u Tokiju.

Sadržaj dirigovanih spaštenja predstavljale su reprodukcije dela čuvenih slikara. Ispitnici su posle spavanja odabirali one slike koje su najviše odgovarale onome što su te noći sanjali spavajući u laboratoriji. Na primer, jednom je telepatiski sugeriran Šagalov *Zeleni violinista*, a drugi put Gogenova *Mrtva priroda s tri kućeta*. Rezultati su bili veoma povojni, ako su zadovoljeni uslovi:

usmerenost, iščekivanje i želja da se »sanja« sugerisana slika. Eksperimentisalo se s razdaljine od 23 i 72 kilometra, što nije bila nikakva prepreka za telepatičku sugestiju.

Američka atomska podmornica *Nautilus* obišla je svet 1959. godine. Za vreme njenog ronjenja napravljen je telepatički eksperiment o kojem je pisao pariski novinar Zak Berže u časopisu *Konstelasion*. Kaže da je 25. jula 1959. godine ukrkan na podmornicu neki »misteriozan« putnik koji je proveo svih šesnaest dana izolovan u kabini. Dva puta dnevno donosio je kapetamu na overu neke formulare s ucrtanim krugovima, kvadratima, pravougaonima, krstićima i zvezdicama. Desetog avgusta završeno je putovanje i tajanstveni putnik je avionom odleteo u Ured za naučna istraživanja avijacije SAD, gde su upoređene njegove zabeleške sa zapisima njegovog »dvojnika«. Uspeh je bio izvanredan, jer su se znaci podudarali u sedam od deset slučajeva. Dakle, telepatičko prenošenje znakova na velike daljine, kroz vodu i čelični oklop podmornice — uspeo je.

Dr Ernest Štullinger, američki naučnik i stručnjak za putovanje kosmičkih brodova na Mars, potvrdio je »ohrabrujući uspeh« astronauta Mak Divitana koji je u kosmičkom brodu ređao karte, a telepata na Zemlji zapisivao redosled složenih karata.

Međutim, treba naglasiti da su eksperimenti na većoj razdaljini, počev od 30 pa do nekoliko stotina kilometara, obavljani poputstvima V. Bareta još od 1905. do 1907. godine, a kontrolisani tako što su istovremeno i agent i percipijent opisali svoje utiske koje su imali svako jutro u 7 časova.

Godine 1943. boravio sam na radu u selu udaljenom 22 kilometra od mog rodnog grada. Sa svojim školskim drugom »izmenjavao« sam poruke na taj način što sam svakog utornika i četvrtka, a on svakog ponedeljnika i srede, tačno u 10 časova, mislio pet minuta na izvestan predmet, beležeći taj podatak u čepni kalendar. Na primer, gledao sam petla kako ide po dvorištu i mislio na pero. Moj drug je zapisivao da mu je privuklo pažnju pero za pisanje koje je stajalo na njegovom radnom stolu. Koliko se sećam, bili smo zadovoljni opštim uspehom, jer se procenat »pogođenih« misli kretao oko 30%.

PA, ŠTA JE TELEPATIJA

Od početka ovog veka čine se pokušaji da se korišćenjem savremenih metoda psihologije i fizike, odgovori na pitanje: šta se zapravo, prenosi u telepatiji.

Sovjetski naučnik A. G. Spirkin objasnio je da telepatija ili bioinformatika, kako se ova pojava naziva u SSSR-u, nije prenos misli, već *informacija* o mislima agenta. Dakle, može se reći da telepatija u suštini nije bukvalno prenošenje misli i poruka, kao što su to pisma, depeše i telefonski razgovori, već su to primljeni znaci i simboli, slike i vizije, a ponekad i glas.

Pa ipak, fenomen telepatije je u suštini ostao enigma. Dosadašnja istraživanja ukazuju na to da bi u fenomenu telepatije moglo biti reči o sasvim novoj energiji koja do sada nije još poznata nauci.

Neki naučnici smatraju da je telepatija nekad bila sasvim normalna sposobnost naših pradavnih predaka, pa je mogao svako da prenese ostalim saplemenicima neku poruku, neki signal za uzbuđu. Kada je zagošpodario vatrom, praistorijski čovek se služio dimom u sporazumevanju na daljinu. Razvoj civilizacije, s poštom, telegrafom, telefonom i radijom, potisnuo je telepatiju.

Psihijatar Sigmund Frojd (1856-1939) rekao je: »Telepatija bi mogla biti prvobitno arhaičko sredstvo za međusobno sporazumevanje jedinki, koje je početkom filogenetskog razvoja potisnuto u pozadinu boljom metodom opštenja, to jest, metodom znakova koji se opažaju čulnim organima. Ali, mo-

žda su ti stariji načini opštenja, koji su nastavili da postoje u pozadini, kadri i sad da se ispolje u izvesnim stanjima«.

Konstantin Platonov, ruski psiholog, u knjizi *Psihologija za razonodu* piše da su akademici, psihijatar Vladimir Mihailovič Behterev i biofizičar Petar Petrovič Lazarev, priznali kako u određenim uslovima, koji još nisu tačno poznati nauci, električna energija mozga može da utiče, na odstojanju, na mozak drugog čoveka. Ako je ovaj mozak na određeni način »podešen«, u njemu se mogu izazvati »rezonantne« bioelektrične pojave i, kao njihov proizvod, odgovarajuće misli i predstave.

Pronalazač EEG-talasa, H. Berger, 1940. godine je dokazivao da su električni procesi u moždanim ćelijama suviše slabi da bi mogli delovati kao radio-talasi na veliku daljinu. Međutim, telepatički signali prevaljuju ogromna rastojanja. Zato ih Berger naziva »psihičkom energijom« koja je, kako mu izgleda, proizvod fizičkih i hemijskih procesa u mozgu i ona se emituje u prostor, po čemu mozak percipijenta i stvara procese analogne onima koji su se razvijali u agenta. Telepatički signal verovatno se prostire ne kao radio-talasi, već je usmeren na određen objekat kao laserski snop i nije isključeno da u svom prostiranju, u »prolaženju« prostorom, deluje na nerve senzibiliziranih ljudi.

Prema mišljenju nekih sovjetskih istraživača, »psihička energija« se širi kroz takozvano »psi-polje« koje je analogno elektromagnetskom polju. Telepatički signali koji se kreću kroz »psi-polje« izazivaju u percipijenta odgovarajuće promene slične elektromagnetskoj indukciji.

Primećeno je da je telepatički dar ostao i danas privilegija gluhih i slepih osoba, a najčešće je pojava između blizanaca. Na primer, nekad sedmogodišnja Zorica Babić probudila se i pozvala majku, dok je Mirjana još čvrsto spavala, i rekla: »Mama, Mirjani nije dobro, sada će povraćati«. Samo što je to izrekla, njena blizakinja počela je da povraća ne budeći se.

Osobito je jaka telepatička veza između majke i deteta. Psihijatar B. E. Švarc kaže da ga je jednom jako bolelo zub, a zubar ga je uveravao da su mu svi zubi zdravi. Kasnije je ustanovio da su u trenutku njegove »zubobolje« njegovoj majci vadili zub. Iz ovoga je izveo zaključak da telepatički odnosi između roditelja i dece mogu imati i dublje funkcionalno značenje za razvoj uopšte.

M. Anderson i R. Vajt istraživali su čak telepatičke veze između učitelja i učenika na bazi simpatije i antipatije. Ovo bi se moglo odraziti na pedagošku praksu i rad u školama, u smislu stvaranja grupa i timova najprikladnijih za saradnju.

Mada, za sada, ne poznajemo suštinu telepatičkih zračenja, možemo ipak zamisliti da su ti radioestetijski talasi znatno fluidniji od radio i televizijskih, koji ne mogu da prodru kroz vodu i olovo. Telepatička informacija prodire kroz zidove od olova, a to stavlja u sumnju hipotezu da su telepatički signali elektromagnetskog karaktera.

Profesor Leonid Vasiljev († 1966) je potvrdio da signali koje proizvodi ljudska misao mogu da prevale hiljade kilometara (od Lenjingrada do Sevastopolja) i prodru kroz hermetičke prepreke i oklope od olova i žive. Godine 1960. profesor Vasiljev je izveo ogled buđenja hipnotisane osobe koja je bila izolovana u komori. Ogled je pokazao ne samo da telepatija postoji kao činjenica, već je merena i brzina prenošenja signala, koja je bila nešto manja od brzine svetlosti. Godine 1962. Lenjingradski univerzitet objavio je knjigu Vasiljeva *Eksperimentalno istraživanje mentalne hipnoze*, s nizom proverenih eksperimenata koji su dokazali da za telepatičke signale ne postoje nikakve prepreke i da razdaljina ne igra nikakvu ulogu u telepatičkoj vezi.

STARE ZABLUDE I NOVE PRETPOSTAVKE

U vezi s telepatičkim fenomenom bilo je i zabluda. Prvi je te zablude sistematski ispitao J. N. Žuk, upoređujući emitovane crteže i stvorene predstave. Izvanosećajni utisci često se javljaju kao nejasne vizuelne halucinacije. Na primer, Osovicki je umesto »wonderful« (prekrasno), pročitao »vindre-di« (četvrtak).

Primećeno je da su i slični znaci zamenjivani. Na primer, umesto krstića, reprodukuju se zvezdice, ili se kvadrat pretvori u pravougaonik, pa čak i u krug. Slovo »O« čita se kao »Se. Još su češće »greške« s predstavljanjem časova na časovniku, jer se brkaju velika i mala skazaljka, ili se »vidi« ceo »ciferblat« obrnuto, kao u ogledalu.

Ubedljivo objašnjenje za ove pojmove teško je pružiti i pored toga što se za ove slučajeve interesovao francuski naučnik Ežen Osti. On je izvanredno detaljno analizirao uzroke takvih pogrešaka, koje nastaju zbog toga što telepata ili paragnost: 1) ne upeva da tačno uhvati informaciju, 2) što ih njegova mašta transformiše, 3) što simbole pogrešno interpretira, 4) ponekad ih namerno izobličuje, 5) katkad neki zahtevi prevazilaze moći paragnosta i 6) često se oni specializuju za određene vrste kategorija. Činjenica je i to da svaki telepata ne može da prima utiske od izvesnih ličnosti. A, isto tako, neke pogreške potiču i od voditelja ogleda, koji može da pretera u zahtevima. Takođe se nepodesnim pitanjima ometa ogled. Voditelj može svojim koncepcijama da prejudicira rezultate eksperimenata.

Profesor Univerziteta u Utrehtu (Holandija), Vilhelm Tenev, pronašao je i druge uzroke pogrešnih rezultata u telepatiji — umor i, uopšte, trenutno stanje paragnosta, držanje prisutnih osoba, njihovo nepoverenje. Zatim, pogrešna interpretacija utisaka često je posledica smanjene budnosti u toku eksperimentisanja, jer se telepate nalaze u različitom stanju, od lake zamišljenosti do dubokog sna. Tenev pominje i mogućnost pojave neželjenih uticajana telepate, koji dolaze s raznih strana, pa se stvara izvesna zbrka zbog neselektivnosti.

Iako je za nas fenomen telepatije još uvek tajna, svako se seća bar nekog primera iz ličnog iskustva kada je bio uzbuđen misleći iznenada na neko poznato biće koje će, na izvestan način, ubrzo dati glasa od sebe. Možda će pisati ili doći, a tu najavu čovek »predoseti«, zgrane se i oduševi.

Nauka je upoznala gravitaciju, radioaktivnost, nuklearnu energiju i elektromagnetsko zračenje. Elektromagnetsko zračenje koje stvaraju vibracije elektrona u atomima može da deluje i na velikim rastojanjima, a u ta zračenja se ubrajaju svestost, radio-talasi, radar i rendgen. Nije isključeno da u tom širokom spektru zračenja postoje i još neidentifikovane forme energije. Sigurno da je, pre svega, izvor te specifične energije mozak sa svojih devet milijardi nervnih ćelija. Svaka nervna ćelija, a to znači još tri milijarde ćelija u ostalim delovima ljudskog organizma, predstavlja generator. Impulsi nervne struje imaju potencijal približno oko pedeset milivolti, a to znači da ceo mozak emituje oko deset vata. Prema tome, mozak predstavlja samostalan generator struje, čija energija može mikrostrujama da napaja informacionu mrežu neurita i dendrita i da ceo nervni sistem pretvori, u izvesnom smislu, u otpremnu radio-stanicu sposobnu da emituje one prefinjene talase za koje je nečiji nervni sistem bolji prijemnik.

Savremenahaučna istraživanja pokazuju da će za objašnjenje telepatičkog fenomena biti potrebno još svestranije poznavanje ljudskog bića i njegovih osobina, pa će se daleko svestranije morati proučiti svojstva materije uopšte, a posebno moždane, da bi se objasnili i nepoznati duševni fenomeni kao što je telepatija.